

15 TEMMUZ SONRASI TÜRKİYE

Siyaset Hukuk Dış Politika Güvenlik

Editörler

Burhanettin Duran
Cem Duran Uzun

SETA

15 TEMMUZ SONRASI TÜRKİYE

SİYASET, HUKUK, DIŞ POLİTİKA, GÜVENLİK

15 TEMMUZ SONRASI TÜRKİYE

SİYASET, HUKUK, DIŞ POLİTİKA, GÜVENLİK

EDITÖR
BURHANETTİN DURAN
CEM DURAN UZUN

SETA

Burhanettin Duran

1993'te Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olmuştur. 1993-2001 arasında Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde yüksek lisans ve doktora çalışmalarını tamamlamıştır. Çeşitli üniversitelerde görev yapan Duran, 2006'da doçent ve 2013'te profesör unvanlarını almıştır. Halen İbn Haldun Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesidir. Çok sayıda kitap ve dergide Türk düşünce tarihi, Türk dış politikası, İslamcılık, Avrupa, demokrasi ve sivil toplum konuları üzerine Türkçe ve İngilizce makaleleri bulunan Duran halihazırda SETA genel koordinatörü olarak görev yapmaktadır. Ekim 2018'de Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu üyesi olarak atanmıştır.

Cem Duran Uzun

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde lisans (1999), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü'nde yüksek lisans (2002) ve doktora (2009) eğitimlerini tamamlamıştır. 2007'de University of North Carolina at Charlotte'ta (UNCC) bir yıl süreyle misafir araştırmacı olarak çalışmıştır. 2001'de Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başlamış ve halen aynı üniversitede öğretim üyesi olarak Anayasa Hukuku, Siyasi Partiler Hukuku ve Anayasa Yargısı derslerini vermektedir. Bu alanlarda çok sayıda makale ve kitabı bulunan Uzun SETA Ankara ofisinde araştırmacı olarak çalışmalarına devam etmektedir.

SETA Kitapları 88

ISBN: 978-625-8322-03-3

© 2022 SET Vakfı İktisadi İşletmesi

1. Baskı: Temmuz 2022, İstanbul

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Düzeltili: Berrin Çalışkan, Mustafa Said İşeri

Kapak: Erkan Söğüt

Uygulama: Said Demirtaş

Baskı ve Cilt: TurkuvaZ Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA Kitapları

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	7
GİRİŞ: 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNİN TÜRK İÇ VE DIŞ SİYASETİNE ETKİSİ BURHANETTİN DURAN	13

BİRİNCİ BÖLÜM

SİYASET, TOPLUM VE HUKUK

15 TEMMUZ SONRASI YARGI VE FETÖ İLE MÜCADELE CEM DURAN UZUN	55
AK PARTİ'NİN EN ZORLU SINAVI: DARBELER VE VESAYET İLE MÜCADELE HAMİT EMRAH BERİŞ	89
27 MAYIS'TAN 15 TEMMUZ'A: DARBE VE DARBECİLERLE HESAPLAŞMA SORUNU NEBİ MİŞ	117
15 TEMMUZ VE TSK'NİN SİVİL KONTROLÜNDE TARİHİ DÖNÜŞÜM MERT HÜSEYİN AKGÜN	137
KÜLT TERÖR ÖRGÜTLERİNDE RADİKALLEŞME SÜREÇLERİ: FETÖ ÖRNEĞİNDE SOSYAL KİMLİK ANALİZİ AHMET DEMİRDEN	169
MESİYANİK KÜLT TERÖRÜNÜN NİTELİKLERİ VE TÜRKİYE'NİN FETÖ İLE MÜCADELESİ NUR ÖZKAN ERBAY	185

İKİNCİ BÖLÜM
DIŞ POLİTİKA VE GÜVENLİK

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA 15 TEMMUZ'DAN SONRA YAŞANAN DÖNÜŞÜM MUHİTTİN ATAMAN	211
TÜRKİYE'NİN 15 TEMMUZ SONRASI DEĞİŞEN GÜVENLİK SİYASETİ MURAT YEŞİLTAŞ	237
15 TEMMUZ KALKIŞMASI VE TSK'NİN MUHAREBE ETKİNLİĞİ MURAT ASLAN	263
FETÖ'NÜN YURT DIŞI BAĞLANTILARI VE YURT DIŞINA KAÇIŞLAR YÜCEL ACER	285
TÜRKİYE MAARİF VAKFI: FETÖ İLE EĞİTİM YOLUYLA YURT DIŞINDA MÜCADELE BİROL AKGÜN, METİN ÇELİK	311

ÖN SÖZ

Türkiye'nin demokrasi tarihi, sivil-asker ilişkileri ve siyasetin bürokratik vesayetle mücadelesi göz ardı edilerek anlaşılabilir. 27 Mayıs 1960 Darbesi ile başlayan makus darbeci gelenek ve 1961 Anayasası ile kurumsallaşan vesayet, 15 Temmuz 2016 darbe girişimine kadar farklı formlarda etkisini sürdürmüştür. AK Parti, iktidarının ilk yıllarından itibaren darbeci gelenek ve anayasal vesayetle mücadele etmiş; yargıdan kamu yönetimine kadar her alanda siyasetin alanını genişletecek kazanımlar sağlamıştır. Gerçek iktidarın vesayet kurumlarında olduğunu düşünen Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ilk andan itibaren kritik devlet kurumlarını ele geçirme hedefiyle hareket etmiştir. Siyasetin gücünü ve milletin ferasetini küçümseyen örgüt, vesayet sistemi ile mücadele görüntüsünde yeni bir vesayet kurmaya çalışmış; rakiplerini gerilettikten sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan ve AK Parti iktidarını hedef almış ve başarısız olunca 15 Temmuz'a giden süreç yaşanmıştır.

15 Temmuz darbe girişiminin üzerinden altı yıl geçmiş olmasına rağmen halen birçok alanda etkilerini devam ettirdiği; üzerinde çalışılması, anlaşılması ve anlatılması gereken bir hadise olduğu açıkça görülmektedir. Her şeyden önce 15 Temmuz darbe girişimi Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki diğer darbeler ve darbe girişimlerinden çoğu yönüyle ayrılmaktadır. Bu sebeple darbe geleneği ve vesayetçi zihniyetle ilişkisi açık olsa da öncelikler için geçerli ön kabullerle anlaşılması ve açıklanması güçtür. 15 Temmuz ne Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) içerisindeki bir cunta ne de ordunun komuta kademesi tarafından hiyerarşik yapı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Bu kalkışmanın faili FETÖ,

dini bir cemaat görünümünde doğmuş, esas amacını gizleyerek eğitim ve din hizmetlerini araç olarak kullanmıştır.

15 Temmuz darbe girişiminin faili FETÖ'nün dışarıdan görünen kamuya açık sivil yönü yanında bir de gizli-mahrem yapılanması mevcuttur. Örgütün öğrenci yurtları, dershaneler, özel okullar ve üniversiteleri kapsayan devasa bir eğitim ayağı olmuştur. 15 Temmuz sonrası FETÖ'ye ait olduğu gerekçesiyle kapatılan üniversite sayısı on beştir. Eğitim kurumları örgütün hem toplumsal meşruiyetini hem de insan kaynağını sağlamıştır. FETÖ, eğitim alanı dışında büyük bir medya imparatorluğu, finans ağı, yardım kurumları, sendika ve meslek örgütü gibi farklı ayaklara da sahip olmuştur. Ancak vitrindeki bütün bu devasa sivil yapılanmanın tamamının varlık sebebi mahrem yapıyı beslemek ve gizlemek olduğu yargı kararları ile tespit edilmiştir.

FETÖ, vesayet sisteminin itibarsızlaştırdığı ve sınırladığı demokratik siyasetin karşısında asıl iktidar odağı olarak gördüğü “devlet iktidarı”nı ele geçirmeyi hedeflemiştir. Bu amaçla kırk yılı aşkın bir süre boyunca başta TSK olmak üzere istihbarat, emniyet ve yargı gibi kritik kamu kurumlarına mensuplarını yerleştirmiştir. Bu kurumlara sızan asker, polis, hakim ve savcı gibi örgüt mensupları; Anayasa, kanun ve hukuk çerçevesinde amirlerinin ve siyasi iradenin verdiği talimatlara değil bağlı oldukları mahrem imamların emirlerine uymuştur. Örgüt, devletin kritik kurumlarında elde ettiği gücü hiçbir hukuki, ahlaki ve dini ilkeyi gözetmeksizin kendi örgütsel amaçları için kullanmıştır.

15 Temmuz darbe girişimi 1 Kasım 2015 seçimleri sonrasında FETÖ'nün mahrem yapılanmasına ve onu besleyen sivil görünümlü yönüne karşı etkinliği artan mücadelenin sonunda gerçekleşmiştir. Nitekim itiraflara ve yargı kararlarına göre darbe planlamasının yapıldığı Ankara Çayyolu'ndaki villanın seçimlerden bir hafta sonra 8 Kasım 2015 tarihinde kiralandığı tespit edilmiştir. Örgütün bu yapısı açığa çıktıktan sonra gerçekleştirdiği darbe girişiminin 27 Mayıs gibi bir cuntanın yaptığı darbeye benzetilmesi, etkilerinin değerlendirilmesi ve mücadelenin bu çerçevede ele alınması mümkün değildir.

FETÖ'nün bu kendine özgü yapısının yanında darbe girişimine karşı gösterilen sivil direniş ve bütün kayıplarına rağmen bu direnişin başarıya ulaşması, 15 Temmuz'u özgün kılan hususlardır. Nitekim üzerinden geçen altı yıldan sonra darbe girişimi ve direnişin sonuçları halen gözlenebilmektedir.

Bu kitapta, 15 Temmuz darbe girişimi ve FETÖ'nün ele alınmasının yanında asıl olarak 15 Temmuz sonrası siyaset, toplum, hukuk, dış politika ve güvenlik alanlarında altı yıllık sürede gerçekleşen değişimler değerlendirilmektedir. Bu kapsamda Burhanettin Duran, 15 Temmuz darbe girişiminin Türkiye'nin iç ve dış politikasına etkilerine ilişkin kapsamlı bir çerçeve yazıyla kitaba katkıda bulunmuştur. Duran makalesinde ilk olarak 15 Temmuz darbe girişiminin Türkiye'nin darbeler tarihindeki yerini, başarısız olmasının sebeplerini, girişimi bastıran sivil demokratik direnişin mahiyetini ve FETÖ ile mücadele sürecini incelemiştir. Sonrasında 15 Temmuz darbe girişiminin Türk dış politikasına getirdiği değişimi, yurt dışında yürütülen askeri operasyonları ve darbe girişimi sonrası yeni siyaset zemini ile başlayan Cumhur İttifakı ve Cumhurbaşkanlığı sistemine geçiş sürecini ele almıştır. Son olarak ise iç siyaseti hareketlendiren 2023 seçimleri ve dış politikada yaşanan hızlı değişimleri değerlendirmiştir.

Cem Duran Uzun "15 Temmuz Sonrası Yargı ve FETÖ ile Mücadele" başlıklı makalesinde yargının FETÖ'ye ve 15 Temmuz darbe girişimine erken ve etkili tepkisini, kalkışma sonrası ilan edilen olağanüstü hal (OHAL) sürecini, FETÖ'den arındırma stratejisini ve son olarak darbe davalarında gelinen aşamayı ele almıştır.

Hamit Emrah Beriş, Türk siyasetindeki askeri bürokrasi ve darbe geleneğini, askerlerin siyasete müdahalesi ve vesayet sistemini, bu gelenek içerisinde 15 Temmuz'un oturduğu yeri, milletin sivil direnişini ve vesayete karşı yürütülen mücadeleyi değerlendirmiştir.

Nebi Miş yazısında benzer gelişmişlik düzeyine sahip ülkeler 1980'lerde darbelerle yüzleşip devlet aygıtlarını önemli oranda cuntacıardan arındırdıkları ve siyasal alanı sivilleştiribildikleri halde, Türki-

ye'de darbelerin 2016'ya kadar nasıl devam edebildiği meselesine cevap aramıştır. Vesayetçi zihniyetin yakın dönemlere kadar iktidar alanlarını sürdürebildiğini vurgulayan Miş, devletin içerisine uzun süre boyunca sızmış sapkın bir örgütün 2016'da halen darbe yaparak yönetimi ele geçirebilme düşüncesini sorgulamıştır.

Mert Hüseyin Akgün 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında TSK'nın demokratik sivil kontrolünde gerçekleştirilen dönüşümü kurumsal yapı, personel atama rejimi ve askeri eğitim şeklinde üç başlıkta ele almıştır.

Ahmet Demirden yazısında kültist bir terör örgütü olarak FETÖ yapılanmasındaki radikalleşme süreçlerinin sosyal ve psikolojik boyutlarını ele almıştır.

Nur Özkan Erbay ise dünyadaki benzer mesiyani örgütlerle karşılaştırmalı olarak FETÖ'nün temel özelliklerini incelemiş, bir terör örgütüne dönüşme sürecini ve kült terör örgütü lideri olarak Gülen'i analiz etmiş ve son olarak 15 Temmuz sonrası devam eden FETÖ tehdidini vurgulamıştır.

Muhittin Ataman, 15 Temmuz sonrası Türk dış politikasında yaşanan dönüşümü çerçeve bir yazıyla ele almıştır. Ataman, bu dönüşümü ulusal bağlamda bağımsızlık, bölgesel bağlamda liderlik ve küresel bağlamda küresel statü arayışı çerçevesinde analiz etmiş; Cumhurbaşkanı Erdoğan liderliğindeki Türkiye'nin, ideolojik kalıplardan kurtulmuş, verili düşmanları olmayan, milli menfaatlerini merkeze alan, dış politika konularına toptancı yaklaşmayan ve Ankara merkezli bir dış politika izlediğini vurgulamıştır.

Murat Yeşiltaş, Türkiye'nin güvenlik siyasetindeki değişim ve dönüşümü anlamak için ulusal, bölgesel ve uluslararası güvenlik ikliminde yaşanan köklü değişimlerin dikkate alınması gerektiğini ileri sürmüştür. Yeşiltaş, bu değişimin hem Arap ayaklanmaları sonrası bölgesel karışıklığın ardından Türkiye'nin değişen güvenlik ortamından hem de 2002 sonrası dış politika hedefinin uzun zamandır merkezi unsuru olan "iddialı bir bölgesel aktör" olma arayışından kaynaklandığını be-

lirtmiştir. Bununla birlikte 15 Temmuz'un “iddialı dış politika” stratejisini güvenlik ekseninde tahkim ettiğini vurgulamıştır.

Murat Aslan ise FETÖ'nün TSK'da meydana getirdiği tahribatı komuta kontrol, personel fonksiyonu, askeri istihbarat ve hareket kabiliyeti başlıkları altında incelemiştir; 15 Temmuz sonrası yine bu alanlarda yapılan düzenlemelerin neler olduğunu ve etkilerini ele almıştır.

Yücel Acer, FETÖ'nün yurt dışındaki bağlantılarını ve darbe girişimi sonrası yurt dışına kaçan örgüt mensuplarını incelemiştir, firar eden darbe girişimi failleri ile örgüt mensupları hakkında çeşitli ulusal mahkemeler ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından verilen iade edilmeme ve mültecilik kararlarını uluslararası hukuk çerçevesinde değerlendirmiştir.

Birol Akgün ve Metin Çelik ise FETÖ'nün yurt dışı eğitim örgütlenmesini, bu okulların örgüt için önem ve işlevinin yanı sıra 15 Temmuz sonrası kapatılma sürecini ele almışlardır. Ayrıca Türkiye Maarif Vakfı'nın kuruluş felsefesi, yapısı ve faaliyetleri ile FETÖ iltisaklı okulların kapatılma sürecindeki rolünü değerlendirmiş ve yurt dışı okullarındaki son durumu ayrıntılı bir şekilde analiz etmişlerdir.

GİRİŞ: 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNİN TÜRK İÇ VE DIŞ SİYASETİNE ETKİSİ

BURHANETTİN DURAN*

GİRİŞ

Türkiye'nin demokrasi tarihi ülkenin geleceğine kimin karar vereceği hususundaki sivil-asker mücadelesinin seyri olarak okunabilir. Başka bir ifadeyle seçilmiş siyasetçilerin atanmış bürokratların vesayetini aşma çabaları şeklinde görülebilir. Siyasetçiler, halkın seçimiyle işbaşına gelse de askeri müdahalelerin belirlediği anayasal çerçevede siyaset yapmak zorunda kalmıştır. Bu zorunluluk kimi zaman asker kökenli Mustafa Kemal ve arkadaşlarının Cumhuriyet'in kurulmasında etkili olmasına bağlansa da daha ziyade çok partili hayata geçilmesinden sonra bile bürokratik vesayetin devam etme imkanı bulmasından kaynaklanmaktadır.

Kuşkusuz bunu sağlayan en önemli olay Demokrat Parti (DP) iktidarını deviren ve Başbakan Adnan Menderes'i idam sehpasına gönderen 27 Mayıs Darbesi (1960) olmuştur. Devamında gelen 1971 Muhtırası, 12 Eylül Darbesi (1980) ve 28 Şubat müdahalesi (1997) aslında meşum 27 Mayıs Darbesi'nin açtığı yoldaki diğer ayak izleri olarak görülebilir. Türk siyasi hayatını bir türlü terk etmeyen darbelerin en son versiyonu ise 15 Temmuz darbe girişimidir. Bu darbe girişimi birkaç hususta önceki darbelerden ayrılmış-

* Prof. Dr., İbn Haldun Üniversitesi ve SETA Genel Koordinatörü

tır. Öncelikle Türk Silahlı Kuvvetlerinin (TSK) hiyerarşisi dışında olması sebebiyle 27 Mayıs Darbesi'ne benzese de neredeyse bütün devlet kurumlarında örgütlenmiş ve dini iddia taşıyan gizli bir örgüt tarafından yapılması sebebiyle oldukça farklıdır. Ayrıca ilk defa sivil halk, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) darbeciler tarafından doğrudan hedef alınmıştır. Dahası on dört yıllık AK Parti iktidarına son vermek isteyen bu kalkışmanın sivil demokratik direnişle bastırılması Türkiye'nin demokrasi tarihi açısından eşsiz niteliktedir. Bu açıdan geri döndürülemeyecek yeni bir dönemin de başlangıcıdır.

Bu başlangıca yönelik ilk adımların 1999-2005 arasındaki Avrupa Birliği'ne (AB) uyum süreci ile atıldığına şüphe yoktur. Ancak bürokratik vesayetın geriletılmesinde 2007'deki 367 krizi ile başlayarak 15 Temmuz 2016 gecesinde zirveye ulaşan siyasi mücadele dönemi daha etkilidir. Burada AK Parti ve Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinin sonucu belirlediğini belirtmek gerekir.

Bu makalede ilk olarak Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) merkezli 15 Temmuz darbe girişiminin Türkiye'nin darbeler tarihindeki yeri, anlamı ve başarısız olmasının sebeplerine odaklanılmaktadır. İkinci olarak bu darbe girişimini bastırın sivil demokratik direnişin mahiyeti, önemi ve milat etkisi incelenmektedir. Darbecilerin tasfiyesi ve FETÖ ile mücadele süreci bağlamında olağanüstü hal (OHAL) uygulamaları üçüncü temadır. Dördüncü olarak 15 Temmuz darbe girişiminin Türk dış politikasına getirdiğı değışim Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve AB ile ilişkilerin mahiyeti, Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı hareketları bağlamında analiz edilmektedir. Beşinci olarak "Yenikapı ruhu"nun kurduğı yeni siyaset zemininin bir sonucu olarak 16 Nisan halk oylaması ile başlayan, Cumhuri İttifakı ve 24 Haziran erken seçimleri ile devam eden Cumhurbaşkanlığı sistemine geçiş süreci ele alınmaktadır. Son olarak ise 2023 seçimleri öncesi iç ve dış politikada yaşanan hızlı değışimler değerlendirilmektedir.

DARBE GİRİŞİMİNİN BAŞARISIZLIK SEBEPLERİ

Türkiye 15 Temmuz 2016 Cuma akşamı saat 22.00 civarında FETÖ merkezli bir darbe girişimine tanık olmuştur. Ankara ve İstanbul'un kritik kurumları ve mekanlarının bir kısmını ele geçiren bu darbe girişimi Türk halkının sivil demokratik tepkisi ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın liderliğiyle püskürtülmüştür. Ordunun önemli bir kesiminin destek vermediği bir ortamda Emniyet ve Milli İstihbarat Teşkilatının (MİT) başarılı mücadelesi darbenin engellenmesinde kritik rol oynamıştır.¹ Kuşkusuz tankların önüne kendilerini atarak gövdelerini kurşunlara siper eden 251 şehidin ve binlerce gazinin direnişi darbeyi engelleyen asıl faktördür. Aslında bu sivil demokratik direniş Türkiye'nin demokrasi tarihinde bir ilktir. Toplumun her kesiminden vatandaşların katıldığı bu direniş ülkedeki demokratik kültürün ne kadar derinleştiğine de işaret etmektedir. Söz konusu siyasi bilincin olgunlaşmasında Türkiye'nin 2013-2016 döneminde içinden geçtiği iç-dış türbülansın büyük etkisi olmuştur. Gezi Parkı Şiddet Eylemleri, 17-25 Aralık yargı darbe girişimi, 7 Haziran 2015 seçimleri ve PKK terörünün Temmuz 2015'te başlaması bahsedilen türbülansın kritik başlıklarıdır.

Darbecilerin başarısız olma sebepleri olarak birçok teknik konu gündeme getirilebilir.² MİT tarafından öğrenilmesi üzerine darbe girişiminin saat 03.00'dan 21.00'a alınmak zorunda kalınması ve genelkurmay başkanı ile kuvvet komutanlarının darbecilere katılmaması sebebiyle emir komuta zincirinin kurulamaması bunların önde gelenleri arasındadır. Ancak darbecilerin başarısızlıklarının asıl sebebi Türk siyasetini analiz etmedeki zayıflıklarıdır. Darbeciler Türkiye halkının seçtiği kişilere, kurumlarına, kendi geleceğine ve daha da önemlisi vatanına bu kadar güçlü bir şekilde sahip çıkacağını tahmin edememiştir. Nitekim örgüt mensubu olduğu bilinen bazı kişiler bunu çeşitli medya

¹ 15 Temmuz gecesinde yaşananların detaylı bilgisi için bkz. Hüseyin Aydın, *Asırlık Gece: Belgeler ve Deliller Işığında 15 Temmuz Darbe Girişimi*, (Turkuvaz Kitap, İstanbul: 2021).

² Darbe girişiminin başarısız olmasıyla ilgili geniş bir değerlendirme için bkz. Atilla Yayla, "15 Temmuz Direnişi ve Türkiye Demokrasisi", *Liberal Düşünce Dergisi*, Cilt: 21, Sayı: 83, (Yaz 2016), s. 26-32.

organlarında paylaşmaktan geri durmamıştır. Kuşkusuz darbecileri yarıntan bir süredir muhalefet çevrelerinde yaygınlaşan “Erdoğan karşıtlığı” olgusu olmuştur.

FETÖ mensuplarının –kendilerinin de üretilmesine katkıda bulunduğu– bu sermayenin muhtemel tesirini abarttıkları söylenebilir. Yine Ağustos 2016 Yüksek Askeri Şurasında (YAŞ) tasfiye edileceklerini öğrenen FETÖ mensubu subayların harekete geçmekten başka bir çare görmemeleri dikkate değer bir başka husustur. *FETÖ’nün Askeri Kanadı: Genelkurmay Çatı Davası*³ isimli kitapta örgütü askeri darbeye sevk eden etkenler yargı kararlarından faydalanılarak şu şekilde sıralanmıştır:

- 1 Kasım 2015 seçimlerini AK Parti tek başına iktidar olarak kazandı ve FETÖ’nün üzerine daha etkili bir şekilde gidilmeye başlandı.
- İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen FETÖ’nün “askeri casusluk” kumpası için sahte delil soruşturması kapsamında hazırlanan iddianame Nisan 2016’da İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesine gönderildi ve dava açıldı. Darbe girişiminden kısa bir süre önce bu dava kapsamında altı TSK personeli ifadeye çağrıldı.
- FETÖ’nün TSK yapılanmasına mensup altı yüz kişinin tutuklanacağına ilişkin söylentiler, bazı örgüt üyesi isimlerin basına yansımaya başlaması ve ordudaki FETÖ örgütlenmesi hakkında ayrıntılı bilgiler içeren kitapların yazılması örgüt içerisinde kırk yıla yaklaşan bir süreçte oluşturulan TSK yapılanmasının geleceği konusunda tedirginlik oluşturdu.
- MGK’nın 26 Şubat-26 Mayıs 2016 arasında gerçekleştirdiği toplantılarda FETÖ’nün “Paralel Devlet Yapılan-

³ Mert Hüseyin Akgün, *FETÖ’nün Askeri Kanadı: Genelkurmay Çatı Davası*, (SETA Yayınları, İstanbul: 2020), s. 29-30; FETÖ’nün ordu içindeki yapılanması için bkz. Neditim Şener, “FETÖ’nün Askeri Öğrenci Yapılanması”, *Ortak Hafıza*, Sayı: 1, (Ocak-Haziran 2022), s. 144-155.

ması” adıyla milli güvenliği tehdit eden bir terör örgütü olduğu vurgulandı ve etkin mücadele mesajı verildi.

- FETÖ, Ağustos 2016’daki YAŞ’ta TSK yapılanmasının tasfiyesine yönelik Genelkurmay Başkanlığında bir çalışma yapıldığını öğrendi.
- FETÖ’nün yüksek yargı yapılanmasına zarar verecek olan 6723 sayılı Kanun 1 Temmuz 2016’da TBMM tarafından kabul edildi.

Darbecilerin temel yanlışları AK Parti ve Erdoğan muhaliflerini darbeci bir zeminde buluşturabileceklerini zannetmeleri hatta TSK içinde böylesi bir ittifak kurulursa toplum kesimlerinden de açık ya da örtülü destek bulacaklarını ummalarıydı. Bu beklenti seküler, sol, ulusalcı ve Alevi kesimlerin de darbeyi desteklemek üzere meydanlara inebileceği kanaatine dayanıyordu.

Aslında FETÖ mensuplarının AK Parti muhaliflerine sermaye sağlamak ile kendilerinin önderlik edeceği bir darbe için ittifak oluşturmak arasındaki farkı küçümsedikleri ve ayrıca AK Parti’yi destekleyen kesimlerin de siyasi bilincini ve 28 Şubat süreci, 2007 e-muhtırası ve 17-25 Aralık’tan (2013) neler öğrendiklerini görmezden geldikleri anlaşılmaktadır. Darbeci subayların bu hatası kendi rolünü mesiyani bir şekilde kutsayan FETÖ/PDY’nin başından beri bünyesinde taşıdığı irrasyonel ve radikal anlayışa işaret etmektedir. FETÖ mensuplarının gerçeklikten kopuk beklentilerine kıyasla 2016 Türkiye’sinin çoğulcu, demokratik ve sivil dinamizmi söz konusudur. Bu dinamizmin darbeciler tarafından yönetilebileceğini sanmak en büyük yanlış olmuştur.

Darbeyi engelleyen asıl unsur, bir darbenin arkasından gelen şeyin kaos ve iç savaş olduğunu bilen halkın sağduyusudur. Ayrıca siyaset kurumu, medya ve sivil toplumun öngörüsü de bir diğer önemli noktadır. Bunlara Türkiye’nin komşu ülkelerinde (Suriye ve Irak’ta) süren iç savaşların olumsuz sonuçlarından etkilenen halkın istikrar ve barışın kıymetini bilmesi ya da “demokratik teyakkuz”u da eklenebilir. Darbeyi başarısız kılan bir diğer faktör de ideolojik çatışmalar ve ku-

tuplaşma konularına rağmen bütün toplumsal kesimlerin bir darbede nedeniyle kaybedecek çok şeyin bulunduğu farkında olmasıdır. Aslında darbe gerçekleşseydi gündelik hayatın tüm renklerinin nasıl solacağını o gece köprüleri trafiğe kapatan tanklar göstermiştir. Bu anlamda köprülerdeki tanklar darbecilerin değil Türk siyasetindeki yepyeni bir dönemin habercisi olmuş ve 15 Temmuz direnişinin sembolüne dönüşmüştür.

Bu itibarla 15 Temmuz gecesi bir sürecin bitişi, yepyeni başka bir sürecin de başlangıcı olmuştur. Diğer bir deyişle 15 Temmuz hem üç yıldır yaşanan türbülansın zirve noktasına çıkışı hem de Türk demokrasisinin konsolidasyonunun geri döndürülemez bir dönemine geçişidir. O geceki sivil demokratik direnişin Türk siyasetine bir milat etkisinde bulunduğu tartışmasız bir gerçektir.⁴ Bu durumun bir göstergesi de Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın çağrısıyla halkın demokrasi nöbetlerine başlamasıdır.

DEMOKRASİ NÖBETLERİNDEN YENİKAPI MUTABAKATINA

Darbe girişimini bastıran Türk toplumu, demokrasi nöbetlerinde sadece seçilmişlere sahip çıkmamış aynı zamanda yeni bir siyasi uzlaşmanın temellerini atmıştır. Türkiye'nin refahı, güvenliği ve bütünlüğünü korumak için seferber olan sivil bir dalga oluşmuştur. Bu sayede güncel parti siyasetinin ötesine giden bir haletiruhiye ortaya çıkmıştır. Vatan, devlet ve demokrasi kavramlarını ortak milli menfaat çerçevesinde gören kapsayıcı bir zihniyetin temelleri atılmış; bu sivil dalganın meydanlardaki son halkası Yenikapı'daki "Demokrasi ve Şehitler Mitingi" olmuştur.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın daveti üzerine AK Parti, MHP ve CHP genel başkanları da mitingde konuşmalar yapmıştır. Böylece siyasi

⁴ Sivil direnişin Türkiye'de demokrasinin derinleşmesine katkıları için bkz. Alim Yılmaz, "15 Temmuz Sivil Direnişi: Demokrasiyi Yeniden Kurmak", *Muhafazakar Düşünce*, Cilt: 13, Sayı: 49, (Eylül-Aralık 2016), s. 57-71.

partiler darbe karşıtlığında birleşerek bu uzlaşmayı ortak bir mitingle taçlandırmıştır. CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ilk başta Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı güçlendireceği endişesiyle mitinge katılma konusunda tereddüt etmiş ve Erdoğan'ın "dışarıda azalan şahsi itibarının muhalefet liderleri üzerinden bu yolla yükseltilmeye çalışıldığı kuşkusunu" dile getirmiştir.⁵ Bu "kuşku"nun Batı basınının 15 Temmuz gecesinden itibaren kullandığı "Bu iş otoriter Erdoğan'a yarayacak" söylemi ile benzerliği rahatsız edici olmuştur. Ancak Türk toplumunun yeni trendi ve dip dalgalarından kopmaktan korkan CHP yönetimi mitinge katılmama kararını değiştirmiştir.

Bu karar değişikliği CHP tabanının darbe girişiminden duyduğu rahatsızlığın fark edilmesiyle de irtibatlıdır. Demokrasi nöbetleri üzerine yapılan çalışmalar CHP seçmenini de içine alan yeni bir siyasi algı haritasının oluştuğunu göstermektedir.⁶ Farklı ideolojik akımlara mensup insanlar demokrasi nöbetlerinde "vatan sevgisi" etrafında birleşmiştir. CHP tabanından katılımcıların da kemikleşmiş Erdoğan eleştirisini terk ettiği ve hatta Türkiye'nin geleceği için cumhurbaşkanına kısmen destek verdiği özellikle kadın seçmenler nezdinde anlaşılmıştır.

Demokrasi nöbetlerindeki insanların Cumhurbaşkanı Erdoğan'a güvenlerinin çok üst seviyeye çıktığı gözlenmiştir. Nitekim bu güven algısı darbe gecesinde Türk milletini meydanlara çıkaran temel nedendir. Nöbetlere katılan birçok insan Erdoğan'ın darbe gecesini çağrısı sonucu sokaklara çıktıklarını belirtmiştir. 15 Temmuz direnişi ve Yenikapı mutabakatı ile güncel siyasetin kodları da dönüşüme uğramıştır. Nitekim istikrar, güvenlik ve gelecek kavramları Erdoğan'ın liderliğiyle gittikçe özdeşleştirildiği için muhalefet partileri söylemlerinde doğrudan Erdoğan karşıtlığını kullanmayı terk etmiştir. Bu noktada 16 Nisan halk oylamasına giden süreç MHP'nin 15 Temmuz'dan sonra Erdoğan karşıtlığını bırakmasıyla alakalıdır.

⁵ Murat Yetkin, "Kılıçdaroğlu Yenikapı'ya Neden Gitmiyor?", *Hürriyet*, 4 Ağustos 2016.

⁶ Nebi Miş vd., *Demokrasi Nöbetleri: Toplumsal Algıda 15 Temmuz Darbe Girişimi*, (SETA Yayınları, İstanbul: 2016).

Türkiye'nin beka sorunu yaşadığını düşünen Devlet Bahçeli AK Parti'ye başkanlık sistemi önerisini getirmesi çağrısında bulunmuştur. Meclisten 339 milletvekilinin onayı ile geçen 18 maddelik Anayasa değişikliği bu sayede 16 Nisan'da halkın önüne konulabilmiştir. CHP ise Cumhurbaşkanlığı sistemine karşı çıkmakla birlikte halk oylaması kampanyasında Erdoğan karşıtlığı söylemini kullanmamıştır. Bu tercih kampanya stratejisi olduğu kadar 15 Temmuz direnişinin siyasete getirdiği dönüşümle de irtibatlıdır.

MHP ve CHP'nin tavrındaki değişimi, 15 Temmuz direnişinin Türk siyasetinde meydana getirdiği bir paradigma değişiminin göstergesi olarak yorumlamak mümkündür. Hatta bu paradigmatik değişimi “bir devrim” şeklinde niteleyen akademisyenler bulunmaktadır. Darbe girişiminin devlet yapılanmasında önemli değişiklikler üreterek Türkiye'nin siyasal sistemini dönüştüreceğini söyleyen Atilla Yayla, 15 Temmuz sonrasında yaşananları “Türkiye demokrasisinin devrimi” olarak tanımlamaktadır. Yayla; 15 Temmuz direnişinin İngiliz, Amerikan ve Fransız klasik devrimlerinin tüm özelliklerini yansıttığı görüşündedir.⁷ Bununla birlikte CHP'nin 16 Nisan halk oylaması kampanyası sırasında 15 Temmuz darbe girişimini “kontrollü darbe” olarak nitelemesi ise siyasetin yeni kodlarını zayıflatan bir hamledir. Kılıçdaroğlu 15 Temmuz'dan kısa bir süre sonra devleti FETÖ'den arındıran OHAL uygulamalarına karşı çıkmış ve 20 Temmuz'da başlayan OHAL için “sivil darbe” söylemini kullanmıştır. “Kontrollü darbe” nitelemesi ise yeni bir aşama olmuştur. CHP'nin bu söylemi FETÖ lideri Gülen ve bazı Batı medyası mensuplarının “tiyatro” söylemine paralellik arz etmiştir.

Kuşkusuz 15 Temmuz direnişinin Türk demokrasisini pekiştirebilmesinin olmazsa olmazı darbecilerin yargılanması, darbe girişiminin faili FETÖ'nün tasfiye edilmesi, sonrasında da devletin yeni bir yapılandırma ve reform sürecinden geçirilmesidir.

⁷ Atilla Yayla, “Türkiye'nin Demokrasi Devrimi: 15 Temmuz”, *Uzun Gecenin Kısa Tarihi*, ed. Bekir Berat Özipek ve Yasemin Abayhan, (Kadim Yayınları, Ankara: 2016).

DARBENİN FAİLİ: “HİZMET” HAREKETİNDEN FETÖ’YE

15 Temmuz darbe girişimini daha önceki 1960, 1971, 1980 ve 1997 askeri müdahalelerinden farklılaştıran en önemli husus failinin Kemalist cunta değil FETÖ olmasıdır.⁸ Darbeciler o gece TRT spikerine “Yurtta Sulh Konseyi” adında bir bildiriye zorla okuturken Kemalist bir izlenim vermeye çalışsalar da darbe girişiminin ilk saatlerinden itibaren FETÖ mensubu kimlikleri deşifre olmuştur. Bu FETÖ mensubu cuntanın Meclis ve Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’ni bombalaması ve sivil halka ateş açmasından yola çıkarak 15 Temmuz gecesi Türkiye’nin daha çok “askeri darbe şeklinde organize edilmiş bir kamikaze terör eylemi” ile karşılaştığı söylenebilir.

Zira askeri darbelerde darbeciler ülkedeki iktidarı ve iktidarın yönettiği kurumları cebir ile teslim almaya çalışırken ülkenin bütünlüğü ve birliğini temsil eden kurumlara saldırmazlar. Bu yönü ile 15 Temmuz gecesi yaşanan kalkışma “bir terör saldırısı veya Türkiye’yi topyekun hedef alan bir melez savaş yöntemi”ni daha fazla andırmaktadır.⁹ Başarısız darbe girişiminden sonra ilan edilen OHAL¹⁰ ile Türk siyasi tarihinde bir ilk yaşanmış ve bir darbe teşebbüsünü –Talat Aydemir’in iki darbe girişimi sayılmazsa– cezalandırma durumu oluşmuştur. Çıkarılan OHAL kararnamelemleri ile devletin kritik kurumlarında yapılanan FETÖ kadrolarının hem temizlenmesi hem de yargı sürecine taşınması sağlanmıştır. 20 Temmuz 2016’da toplanan Milli Güvenlik Kurulunun (MGK) tavsiyesi doğrultusunda cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu ülkenin tamamında OHAL ilan etmiştir. Sonrasında ise

⁸ 15 Temmuz darbe girişiminin diğer darbelerden farkları için bkz. Haluk Alkan, “15 Temmuz’u Anlamak: Parametreler ve Sonuçlar”, *Bilig*, Sayı: 79, (Güz 2016), s. 255-274.

⁹ Talha Köse, “Melez Darbeden Askeri Darbeye: 15 Temmuz’a Giden Yol”, *15 Temmuz Millet’in Zaferi*, ed. Burhanettin Duran ve Fahrettin Altun, (SETA Yayınları, İstanbul: 2016), s. 21.

¹⁰ OHAL sürecine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Cem Duran Uzun ve Mert Hüseyin Akgün, “Olağanüstü Halin İki Yılı ve Sonrası”, *SETA Analiz*, Sayı: 249, (Temmuz 2018).

Hamit Emrah Beriş

Gazi Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü'nden 1998'de mezun olmuştur. Siyaset bilimi alanında yüksek lisansını aynı üniversitede, doktorasını ise Ankara Üniversitesi'nde tamamlamıştır. 2010'da doçent ve 2016'da profesör unvanlarını almıştır. 2002'den bu yana Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi adını alan Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde çalışmaktadır. Üniversitedeki görevine ek olarak 2014-2018 arasında Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığında müsteşar yardımcısı olarak görev yapmıştır. Yayımlanmış altı kitabı ve çok sayıda makalesi vardır. Kasım 2018'de Polis Akademisi başkan yardımcısı olarak görevlendirilmiştir.

Nebi Miş

Lisans (2003) ve yüksek lisans (2005) eğitimini Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlayan Nebi Miş, doktorasını (2012) "Türkiye'de Güvenlikleştirme Siyaseti 1923- 2003" başlıklı tezile tamamlamıştır. Doktora sürecinde bir yıl süreyle Belçika Katholieke Universiteit Leuven'de araştırmacı olarak bulunmuştur. Siyasal sistemler ve kurumlar, demokratikleşme, Kürt meselesi, sivil-asker ilişkileri, Türkiye'de güvenlik siyaseti, İslamcılık ve Ortadoğu'da demokratikleşme konuları üzerinde çalışmaktadır. Ayrıca bu konularda İngilizce ve Türkçe makaleleri yurt içinde ve dışında farklı akademik dergilerde yayımlanmıştır. *Demokrasi Nöbetleri: Toplumsal Algıda 15 Temmuz Darbe Girişimi, Türkiye'de Siyasal Sistemin Dönüşümü ve Cumhurbaşkanlığı Sistemi, AK Parti'nin 15 Yılı: Siyaset, Turkey's Presidential System: Model and Practices* kitaplarının ortak yazar ve editörüdür. Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde ve Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü'nde dersler vermektedir. Aynı zamanda SETA Siyaset Araştırmaları direktörüdür.

Mert Hüseyin Akgün

Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde almıştır. Yüksek lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Kamu Hukuku Bölümü'nde "2017 Anayasa Değişiklikleri Sonrası TBMM'nin Yürütmeyi Denetim Araçları" başlıklı tez çalışmasıyla tamamlamıştır. Doktora çalışmasına Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Kamu Hukuku Bölümü'nde devam etmektedir. SETA'nın Ankara ofisinde araştırmacı olarak çalışan Akgün, hükümet sistemleri, yeni anayasa çalışmaları, demokratikleşme, yasama faaliyetleri, yargı reformu ve insan hakları gibi alanlarda araştırmalarına devam etmektedir.

Ahmet Demirden

İstanbul Üniversitesi Antropoloji Bölümü'nden lisans (1999), York Üniversitesi (Kanada) Psikoloji Bölümü'nden lisans (2006), Brock Üniversitesi (Kanada) Uygulamalı Davranış Analizi Bölümü'nden yüksek lisans (2013) ve Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden doktora (2021) derecelerini almıştır. 2006-2017 arasında Kanada Toronto Polis Teşkilatı'nda polis dedektif olarak çalışmıştır. 2017'de Polis Akademisi'nde öğretim görevlisi olarak göreve başlayan Demirden halen Polis Akademisi Adli Bilim Enstitüsü Adli Psikoloji Anabilim Dalı başkanı görevini yürütmektedir. Akademik çalışma alanları arasında adli risk analiz yöntemleri, çatışma, motivasyon ve radikalleşmenin psikoloji konuları yer almaktadır.

Nur Özkan Erbay

İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nde lisans, Georgetown Üniversitesi'nde Uluslararası Gazetecilik alanında yüksek lisansını tamamlamıştır. Georgetown ve Johns Hopkins üniversitelerinde siyasal iletişim ve ABD dış politikası konularında ders ve seminerlere devam eden Erbay, ikinci yüksek lisansını "Mesyanik Hareketlerin Devlet ve Rejim Güvenliğine Tehdidi: Fetullahçı Terör Örgütü Örneği" başlıklı tez çalışması ile Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Uluslararası Güvenlik Bölümü'nde tamamlamıştır. Halen Hacı Bayram Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doktora çalışmalarını sürdürmektedir. 2020'de *Terörün Mesihî: FETÖ / Mesyanik Hareketlerin Devlet ve Rejim Güvenliğine Tehdidi* adlı kitabı yayımlanmıştır. Uzun yıllar çeşitli medya kuruluşlarında farklı pozisyonlarda çalışan Erbay, halen Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Türkiye Marka Ofisi koordinatörlüğü görevini yürütmektedir.

Muhittin Ataman

1992'de Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olmuştur. 1994-1996 arasında Central Oklahoma Üniversitesi'nde yüksek lisans, 1996-1999 arasında Kentucky Üniversitesi'nde ise doktora çalışmalarını tamamlamıştır. 2001-2014 arasında Abant İzzet Baysal Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Bu süre zarfında bölüm başkanlığı, enstitü müdür yardımcılığı ve dergi editörlükleri gibi idari ve akademik görevlerde bulunmuştur. 2012-2014 arasında Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) genel sekreteri olarak görev yapmıştır. Aynı dönemde Yükseköğretim Kurulunda (YÖK) başkan danışmanı ve Dış İlişkiler Birimi koordinatörü olarak çalışmıştır. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olan Ataman aynı zamanda SETA tarafından yayımlanan *Insight Turkey* dergisi editörlüğü görevlerini de yürütmektedir. Ortadoğu siyaseti ve Türkiye dış politikası konularında yurt içi ve yurt dışında yayımlanan pek çok Türkçe ve İngilizce dergiye ve derleme kitaba makaleleriyle katkıda bulunan Ataman, *Dünya Çatışma Bölgeleri I-II, Türk Dış Politikası Yıllığı 2009* ve *Küresel Güç ve Refah* adlı kitaplar ile *Ortadoğu Yıllığı Dergisi*'nin editörlerindedir.

Murat Yeşiltaş

Yeşiltaş, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nde profesör olarak çalışmakta olup uluslararası güvenlik, terörizm ve devlet dışı çatışmalar konusunda araştırmalar yapmaktadır. Aynı zamanda SETA Güvenlik Araştırmaları direktörü görevini sürdürmektedir. *Ortadoğu'da Devlet Dışı Silahlı Aktörler* ve *Ortadoğu'da Güvenlik, Savunma ve Silahlanma* kitaplarını derlemiş, Ferhat Pirinççi ile birlikte *Türkiye'nin Büyük Stratejisi* kitabını kaleme almıştır.

Murat Aslan

1991'de Kara Harp Okulu Yönetim Bölümü'nden mezun olmuştur. Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) bünyesinde muhtelif görevler almıştır. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yüksek lisans (2006-2010) ve doktora (2011-2017) eğitimlerini tamamlamıştır. Akademik çalışmalar yapmak üzere TSK'dan kendi isteğiyle Şubat 2017'de emekli olmuştur. Başkent ve Hasan Kalyoncu üniversitelerinde siyaset ve uluslararası ilişkiler alanında dersler vermeyi müteakip Hasan Kalyoncu Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev almıştır. Savunma ve güvenlik çalışmalarını kapsamında güç kavramı, istihbarat ve propaganda kavram ve uygulamaları üzerine yoğunlaşmaktadır. Halen İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan Aslan SETA'da araştırmacı olarak görev yapmaktadır.

Yücel Acer

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden Uluslararası İlişkiler lisans, Sheffield Üniversitesi'nden (İngiltere) Uluslararası Hukuk yüksek lisans ve Bristol Üniversitesi'nden (İngiltere) Uluslararası Hukuk doktora derecelerini almıştır. Halen Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı'nda Milletlerarası Hukuk profesörüdür. Uzmanlık alanları uluslararası deniz hukuku, uluslararası silahlı çatışmalar hukuku ve uluslararası insan hakları hukukudur. Birçok bilimsel makalenin yanında İngiltere'de basılmış *The Aegean Maritime Disputes and International Law* (Ege Deniz Sorunları ve Uluslararası Hukuk), *Uluslararası Hukukta Saldırı Suçu, Küresel ve Bölgesel Perspektiften Türkiye'nin İltica Stratejisi* ve *Uluslararası Hukuk Temel Ders Kitabı* isimli kitapların da yazarıdır. ABD'de Hawaii Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doktora sonrası çalışmalar yapmış, Kara Harp Okulu, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ve Atılım Üniversitesi'nde de dersler vermiştir.

Birol Akgün

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nü (1993) bitirmiştir. 1994'te Milli Eğitim Bakanlığı adına resmi burslu statüde yüksek lisans eğitimi için ABD'ye gitmiştir. Burada Case Western Reserve Üniversitesi (Cleveland, Ohio) Siyaset Bilimi Bölümü'nde yüksek lisans (1996) ve doktora derecelerini (2000) almıştır. Selçuk Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde göreve başlayan Akgün 2001'de yardımcı doçent, 2004'te doçent ve 2009'da profesör unvanlarını almıştır. Akgün halihazırda Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü başkanı ve Maarif Vakfı Yönetim Kurulu başkanıdır.

Metin Çelik

1980'de Fransa'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Samsun'da tamamladı. Lisans eğitimini tamamladığı Selçuk Üniversitesi'nde "Uluslararası İlişkilerde Meşruiyet Krizi: Avrupa Birliği Örneği" başlıklı teziyle yüksek lisansını yaptı. Doktora eğitimini ise Gazi Üniversitesi'nde "Bir Uluslararası İlişkiler Miti Olarak Devletlerin Egemen Eşitliği" başlıklı teziyle Uluslararası İlişkiler alanında tamamladı. 2016-2018 arasında YÖK'te başkanlık müşaviri olan Çelik, 2018'den itibaren ise Türkiye Maarif Vakfı'nda başkan danışmanı olarak görev yapmaktadır. 2005'te araştırma görevlisi olarak başladığı akademik kariyerine Selçuk Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doktor öğretim üyesi olarak devam etmektedir. Uluslararası örgütler, uluslararası sistem, egemenlik, güvenlik ve kamu diplomasisi alanlarında çalışmalarına devam etmektedir.

15 *Temmuz Sonrası Türkiye | Siyaset, Hukuk, Dış Politika, Güvenlik* başlığını taşıyan bu kitap alanında uzman araştırmacı ve akademisyenlerin makalelerini içermektedir. Kitapta 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrasında Türkiye’de meydana gelen gelişmeler ve değişimler farklı açılardan ele alınmaktadır. 15 Temmuz darbe girişimi Türk siyasi tarihindeki diğer darbe ve darbe girişimlerinden; failinin niteliği, darbeye karşı gösterilen sivil direniş ve elde edilen başarının iç ve dış politikada sağladığı dinamizm açılarından oldukça farklı bir örnek teşkil eder.

Darbe girişiminin püskürtülmesinden sonra Türkiye’de siyaset, yargı, dış politika ve güvenlik sahalarında derin dönüşümler yaşanmıştır. 15 Temmuz’dan kısa bir süre sonra referandumla kabul edilen Anayasa değişikliğiyle siyasal sistem değişmiş ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmiştir. İlk defa bu darbe girişiminde sivil iradenin yanında duran yargı, sonrasında hem FETÖ/PDY’ye hem de darbe girişimine karşı etkili bir mücadele yürüterek kısa sürede darbe davalarını sonuçlandırmıştır. Örgüt ile sadece yurt içinde değil yurt dışında da farklı araçlarla mücadele edilmiş; Türkiye Maarif Vakfı, FETÖ’nün en önemli araçlarından biri olan yurt dışı eğitim örgütlenmesine karşı faaliyete geçmiştir. Onlarca yıldır tartışılan TSK’nın yeniden yapılandırılması ve demokratik sivil denetimi ancak bu dönemde mümkün olabilmiş; TSK yurt dışında birçok operasyonu başarılı bir şekilde yürütürken yurt içindeki terör varlığını da sıfıra yaklaştırmıştır. Türkiye dış politikada çıkarlarının olduğu bütün alanlarda büyük bir otonomi kazanmıştır. Kitapta bütün bu konular uzman isimler tarafından tarihsel bir perspektifle analiz edilmiştir.

